

TIDEVARVET

Nr 13. 27 mars

Nr 13. 4 ärg. 1926

Tidevarvet N:r 13

Om prenumerationsavgiften för de återstående tre kvartalerna — kr. 4:50 — insändes till expeditionen, Slussplan 7, före den 1 april, erhålles gratis innevarande nummer av Tidevarvet, där *Elin Wagners* roman

Natten till söndag tar sin början.

Idén står för dörren är idén om Pan-Europa, sedan gammalt ivrigt förtrodd av Tidevarvet.

Manövrerna först, hälsan sedan är ett upprörande faktum, som senaste konstaterats vid vinters militärövningar i Norrland.

När kvinnorna gingo in för genomförandet av den s. k. behörighetslagen, tog de med i beräkningen att konklurren på alla platser skulle bli en hård och skarp. Kro medlen lojala, så är dock en del av sagan därem. Behörighetslagens konsekvenser ger några synpunkter på frågan.

En insändare "Gifva kvinnor uppågas" visar, att det hot, som ligger i luften, redan följts av handling på ett håll i landet. De radikala reformförslagen R. — framförs i indignation härover, så för insändarens räkning.

Söndagsbarnet, Carl R. av Ugglas' nyutkomna bok, recenserar av E. W. — ns. Anmärkningar betecknar den såsom en allvarlig bok och en märklig nyhet i svenskt litteratur.

En av de två internationellt inriktade kvinnor i Wien, fru Eugénie Hoffmann och fru Scheu-Riez, vilka startat ett *Världsbibliotek för barn*, ger några drag från detta intressanta och framgångsrika företag.

I samband därmed delgiva vi läsarna några folklvisor, som vi taga oss friheten att citera ur Sven Södermans "Erämmande lyrik". De illustrera, synes det oss, på ett tillfreds sätt, att människandets, eluru den ger sig uttryck efter folkens olika lynnen, dock alltid är densamma.

Genom ombyringsråd har i föregående nummer namnet på föredrags-hållaren för Kristandens Kvinnors sammanträde i Frisnastad förtfallit. Det var advokat Karin Lindberg från Malmö, som höll föredrag över ämnet: Lödsvivarlagen.

Kom ihåg **Barnets Lyckopenning** erhålles genom *Föräldringarna* och *Barnensvärld* samt **DE BLINDAS FÖRENING** Majorgatan 12. STOCKHOLM.

Natten till söndag

I. En kvist mimosa. D t var natten till söndag det hände. Ja, det är alldeles säkert att något händer, ehuru det uppblöser sig och glöder undan, då jag skall försöka att binda fast det med ord efteråt.

På fördagens eftermiddag flyttade jag in i min nya bostad ett par timmar innan dess förra innehavare fröken Arvidson skulle ge sig av på en lång resa. När jag kom, stod hon i tamburen samman med en ung man, som var stadd på utgående. Hon presenterade honom för mig och tillade: fru Magni får vända sig till den här notarien, om det är något. Han är min boudreningsman.

— Vad är det för något? sade jag. De smålaga båda åt mig och hörsade: det är en sådan, som tar hand om allt efter en när man dör och läser lädomra för släktingar tills allt är uppsett. Han bränner även ens brev olistat ifall man dör.

— En sådan måste jag också ha, sade jag, men jag vet inte, om jag vill ha en så ung man.

— På vår byrå finns alla sorter och åldrar, även kvinnliga advokater, sade

Fru Elin Wägnér, vilken på två år ej givit ut någon bok från trycket, börjar här nedan utgåvandet av en ny roman med titeln "Natten till söndag". Denna Stockholmsbildning från våra dagar kommer att inflyta i Tidevarvet under en längre tid framåt. Varje nummer kommer att innehålla ett avslutat kapitel.

mande bohag, jag som ägde så mycket: två hem med fullständig uppsättning, ett hemma i Broköping och ett på landet.

För övrigt talade vi inte med varandra om annat än praktiska saker. Hon var förbindlig och fattad, med det låg i luften omkring henne, att hon utförde ett ödesdigert beslut. När rymlen började blåna mot aftonen ställde hon sig vid fönstret och såg ut över vattnet och stadsdelen mitt emot. Jag drog mig tillbaka. Klokan sju för hon.

Och så var denna främmande människans hem Vörder mitt med allt vad det rymde av föremål och mimmen av händelser. Här skulle jag nu leva, eller finnas många dagar och nätter. Men vad som hände om natten var detta:

Jag vaknade vid att mitt hjärta skällde och pinglade, som om det varit en klocka och någon dragit med ett otåligt grepp i klocksträngen. Kläppen slog mot klockans vägg och ännu då jag satte mig upp darrade rummet av ljud, som icke hördes. (Forts. å sid. 6.)

Idén som står för dörren

En ganska märklig förklaringsges av Svenska Dagbladet på gatan var för ex. Unténs handlingsätt i Genève gillas just ut från rättsständpunkt och synpunkten av N. F. s: betydande i utlandet, medan den ogillas av partimotståndare i eget land. Sveriges politiska moral, här Svenska Dagbladet, är så mycket högre än utlandet, att Sverige måste förkastat ett handlande, som andra, med litte pretentioner på moral beundra. Detta yttrande bör roa världspresen, om den får kännedom därom.

För övrigt får man genom utländska pressen bekräftat våra förmodningar om vad utrikesministern fått uttända i Genève. Han blev utsatt pinad och plågad och sjuttvåldtagen under den första veckan, den som slet med avbrytande av alla förhandlingar och en ytterst kritisk situation. Chamberlain talade så illa om honom

inför de engelska journalisterna, att dessa började protestera. Unden var Tysklands agent och har ansvaret för fredsvärkets sammanbrött.

Här hemma har diskussionen omkring Genève-mötet mer och mer kommit att bli en inrikesfråga, den om ex. Untén överträtt sina instruktioner eller icke. På olika håll i Europa ha händelserna däremot givit uppgång till en betydelsefull diskussion om bildandet av en europeisk sektion inom Nationernas förbund.

Förre österrikiske förbundskanslern Ignaz Seipel, som gästade Sverige, har för en intervjuare i ett samtal om den aktuella politiken framhållit den paneuropiska tanken, som f. ö. just i Österrike har ett av sina centra. Han önskar framför allt en ekonomisk union. Det är ju också den gälden, som hans landsman Coudenhove-Kalergi i sin plan för ska-

pandet av Paneuropa tänker sig: först en tullunion, sedan en politisk.

Coudenhove har också i sin bok *Paneuropa*, recenserad sommaren 1924 i Tidevarvet, tänkt sig lösningen av Paneuropas ställning till Nationernas förbund så, att Europa bör utpräda som en grupp, en enhet inom N. F. Detta är precis på prick den tanke, som nu i samband med Genèvekonflikten utprädat med fransk signatur. Striden i Genève och Brasiliens uppförande ha genom omständigheternas makt givit fart och aktualitet åt idén Paneuropa.

Det är också en tanke, som ligger på tiden, som står för dörren och klickar på.

En väcker dag komma alla att ha tillägnat sig den, och då är tiden inne att öppna dörren för den. Den första paneuropiska kongressen, som i sommar skall hållas i Wien kommer på en lämplig tidpunkt.

består till icke ringa del i utväjandet av de bästa inköpskällorna! För livsmedel är valet lätt. I våra 129 butiker gäller principen: högsta kvalitet till lägsta pris.

Konsumtionsföreningen Stockholm m. O.

Graven och triumfbågen

Den dag, då den ene av Sixten Flyborgs mördare, Arlin, bekint vad alla ändå visste att han gjort, ställes en av våra afstundningar i en upplaga, som med 60000 exemplar översteg dess normala. Det intensiva intresset, som ägnas denna historia, tar sig också uttryck i en rad reflexioner över de samhällsliga och psykologiska förutsättningarna för detta gruvliga brott. I pausen mellan häktnings och rättsnämningens diskuterar med vad som blev uppenbart, när polisens och pressens strålkastare belyste en liten fläck av livet i en huvudstad. Samma morgon kunde man i ex. livad två sådana undersökningar, som kommo till alldeles olika resultat. En känd kvinnlig signatur uttalar, om att de båda mördarna "sotigtliga" är infallit under världskriget, då människolivet vräkes bort med största frikostighet och den själva vara kortom edlinjen. I en annan tidning sköt en prästierig medarbetare skulden på vin och kvinnor.

Hur det nu va lockade dessa reflexioner fram ett minne hos mig. Jag erinrade mig en kväll på Svenska teatern, när *Graven under triumfbågen* gavs. Där stod Soldaten och tog ett stela avsked av de sina för att gå bort och lända på storbegrävd. Han skulle föra in explosiva ämnen i fiendeländ och tända på. Och jag här ännu, hur hans ålskade säger till honom med ett extastiskt utskall: *Jag skall bedja för dig och — sedan skall jag bedja till dig.*

Soldaten göres här till en gud. Privatmördaren, som använder en likadan uttalande är ett beständigt olyck.

Det är samma handling och dock icke samma handling, det vet jag mycket väl. Det är ett svagt befatt mellan den, som springer människor i luften för att ridda sin firma med livförsäkringssumman och den, som gör det för att ridda sitt fosterland. Båda vilja visserligen vinna något med en annans död. Men de vilja vinna på olika saker. Och suggestionen är våldsam också för att vinna människors hjärtan att hålla dessa två handlingar isär och icke en sekund låta dem flyta ihop för sig. Den som suggestionen icke verkar på, kan antingen bli mördare eller krigstjänstvågare. Världskriget har skapat båda delarna, det vet och är en något känner det andliga efterkrigsåget.

Men då en statskyrkomän granskar falset, gillar han icke, att man "älskade dylika förbrytningar" där halet förenande steds kristidsförteckelse". Nej, vi då skulle anslutningen på vidare till den, som för och sanktionera krig, även försvärskrig. Det bör bli a. stat och kyrka.

Orsaken för därtill heter till "det fy, som fått sitt förtärdade uttryck i orden vin och kvinnor". Sedan är förtärdare strax framme vid "det sexuella njutningsaseriet och den monomana enadighet, varmed i det typiska midlivvet intresset kretsar kring sexuell".

Synsbooken är funnen, men man bör också icke riktigt klok, vi vad manna i detta sammanhang, med det sexuella. Författaren talar om sådana utveckling som champagne och moderna danser med deliga affärer och försäkringskrig, i extrema fall, mord som resultat.

Men det här stämmer ej. I denna händelsekedja från champagne till de deliga affärerna (ev. försäkringskrig och mord) spelar ju sexualiteten ingen verklig roll, det gör det samma om kvinnor åro med. Psykiska lidanden, smärtor kan vara ett ganska fäligt och tillståndande äventyr för en man, men ju mera koncentrerad kärnan är ju mindre tillbehör behövas och det är de som kostas pengar. Det är en hällig fröjd att vandra på Djurgården i skymningen och kysa den likadans marskvärfva läppar bakom en ö.

Om det är sant allt vad som säges i den prästerliga inlagan om nöjeslivet i Stockholm, så är det bara ett bevis på ett magtöms glömt att föda varann och vet för livet om ömhet, förtrohet och glöfven av att vara två.

Deinca.

Husmoderns arbete

VACKRA BLÅRAVAR

till för denna säsong
hittills okänt låga
priser.

PALSATELJÉN, MKSTERSMULSG. 37
Inneh. Kärnar Albert Stridsberg Hörnet av Malmbackensgatan

Behörighetslagens konsekvenser

Det var många och långa strider, innan den s. k. behörighetslag gick igenom i riksdagen och kvinnor fingro rätt till söka och innehåva all statstjänst med undantag av en del poster, förändrade med polismyndighet och andra följika tjänster, "som icke lämpligen kunna innehåvas av kvinnor". Behörighetslagen har nu varit i kraft sedan 1 juli 1925, och det kunde vara av ett visst intresse att se, hur den nya lagen verkat ifråga om befordrings- och tjänstemannans i statens tjänst och till vilka konsekvenser den lett. Tidsevarvet har därför gjort en liten rundfråga till en del ledande kvinnor såväl inom de affärsdrivande verken som statens verk angående denna sak.

Från vissa håll svarades det, att man praktiskt taget icke haft någon kännning alls av den nya lagen. Några lövdrivningar från de för män för reserverade tjänstemännen ha inte gånget. Sökande av båda könen hava anmält sig till lediga tjänster men förordnanden att uppehålla dessa befattningar ha hittills gjorts efter gamla principer.

Det är visserligen att beklaga, att befordringsmöjligheterna för de manliga tjänstemännen i så hög grad reducerats, men det är icke desto mindre synnerligen osympatiskt att få höra, att konkurrensnyttan tages sig sådana uttryck, som att på ett eller annat sätt lägga hinder på vägen för kvinnorna att söka ledigförklarade tjänster. Med god vilja går detta lätt nog genom sprängning av tjänster eller genom att upplytta dem i högre lönegrad, varigenom kvinnorna bliva i konkurrensställning underlägsna. Sådant har hänt och viar här på en mycket färsk utveckling.

Ett befaktligt faktum är även att kvinnorna hava så små möjligheter att inverka på befordringsfrågorna. Detta gäller särskilt kommunikationsverkens del, i vilkas styrke icke sitter någon kvinna. Det är ju omöjligt att undgå att under sådana förhållanden blir den manliga partens

Gifta lärarinnor uppsågas

Enligt Nordstjernas Tidning har skolrådet i Piteå den föreläsning i enlighet med folkskolestadgans par. 33 uppsagt en lärarinna, vilken ännu tjänstgjort 5 år och trätt i klenskap, och skulle uppsägningen gälla även andra lärarinnor under lika förhållanden inom församlingen.

Uppsägningen innebär icke någon som helst anmärkning mot de uppsågade, utan grundar sig på dels skolrådets inkomst om att ofta förtvora svårigheter möta att förena familjelärointresset och skolintresset och dels på omtanken om obefordrade och oförörjda lärarinnor, vilkas ställning på grund av överproduktion på lärarebanan är mycket bekymmersam.

Ovanstående meddelas i Svensk Lärartidning 3 mars i år. Trogen är det omtalade befordringsrådet att entlediga gifta lärarinnor oögligt. Entledigandet kan nog ej ske av andra orsaker än att platsen tillägnas eller att skolan skall omorganiseras. Icke för att bereda någon annan (ogift) plats.

När man nu vill införa "ransonens" i alla andra ävenden likställda maallig löstegen utan de åtnjuta även andra avdelningar i en maallig tjänstemän, till vilka de förut ställt i befälsställning. En lika oöglig ställning utgå telegrafexpeditörerna, som trots högre skolkompetens och mångsidiga fackutbildning dock blivit ställda en lönegrad lägre än exempelvis de manliga radiotelegrafisterna med endast folkskola och lägre fackutbildning. Vidare är en telegrafexpeditörs arbete mycket krävande och kvalificerat än en radiotelegrafist.

Trots framsällningar från såväl posttjänstemännens förening som kvinnliga telegrafpersonalens förening och tillstyrkan från generalpoststyrelsen och telegrafstyrelsen säger sig kommunikationsministern icke kunna föreslå riksdagen annat än en ytterst obetydlig upplyftning, som på lägst när tillkommer en lönegradsuppgång och förordnad kompetens, av ifrågavarande tjänstemän i Kungl. Maj:ts proposition angående omklassificering av postkontoren samt telegrafverks och statens järnvägsstationer m. m.

För förhållandena inom postverket beträffar har emellertid i juli i första kammaren framlagt en motion, i vilken kan föreslå vissa övergångsbestämmelser för de nuvarande kvinnliga postexpeditörerna och förste postexpeditörerna. Den nu gällande placeringen anser motionären vara till belä om andra stridande mot den likställighetsprincip, efter vilken behörighetslagen antogs, när de manliga och kvinnliga tjänstemännen, som skilts åt genom lönegraderna, ha samma arbete och samma kompetensfördraga. Till följd av vissa organisationsförändringar inom postverket anser emellertid i juli, att det vore riktigt med endast övergångsbestämmelser för de nu anställda tjänstemännen. Han föreslår i enlighet härmed, att nuvarande postexpeditör- och förste postexpeditörerna må upplyftas i respektive 15:e och 16:e lönegraderna.

Änns en motion på emellertid skiljer sig ännu från fröken. Hesselgren. Motionären anser icke, att nämnda övergångsordning är motiverad, utan en för personalgruppens bestående förhördad såväl tjänste- som löneställning är vad rättvisan kräver. Fröken Hesselgren henställer därför, att post- och telegrafexpeditörerna må upplyftas i 12:e respektive 13:e lönegraderna.

Vi hoppas att åtminstone denna synnerligen blygsamma ägiran måtte tillfalla av statsmakterna.

Endast det allra bästa är gott nog!
Kop. ädla Eder's behov av blomströk, växter, planter, godslösningar, resdock m. m.

Frö Stockholms Nya Fröhandel
Telefon 31, STOCKHOLM.
N. Nyström, N. Nyström, Nyström.
Mindre fröportioner i koloniserade påsar med kulturavvisning och angiven grobarhet, avsedda för hemträdgård, försäms till försämdheten och åktheten garanteras. Begär katalog, som sändes gratis.

Primärks The
James Lindgren & Co.
Sveriges största och förnämsta
Thefirma

Kontrollant:
Stadsbemyndiganden i Göteborg
G. Karl Blomström
F. N. 20

Kaffe och socker

Vid Stockholmsförbundets af Frisnande Kvinnor sammanträde på måndagen hade man som diskussionsämne valt det aktuella spörsmålet kaffe och socker. Det blev emellertid sockret som diskussionens huvudsakligen kom att röra sig om. Inledarna, riksdagsmännen Pers och Jönsson i Revinje, företrädde rätt motståndsständpunkt i frågan om ökat skydd åt den inhemska betodlingen och sockerindustrin.

Hj Jönsson företrädde de sydsvenska betodlarnas intressen och utvecklade i sitt införande de skäl, som tala för ett ingripande från statsmaktens sida till skydd för den inhemska betodlingen och sockerindustrin. Det nuvarande trycket ligger på sockermarknaden är endast en kristids-

nings-system" angående inkomster och arbetstillfällen, så är det ju om näringslivet, att endast gifta lärarinnor skola bli offer för detta. Mången lärare t. ex. har flera betodlarnas och förtroendepudrag av flera slag både stat och kommun utan sin egenliga tjänst, men dessa behöva icke alls bidraga till ransoneringen. Ej heller märker man förvidligt, att bisysslor ofta äro förenade med stora svårigheter att fullgott sköta skolintresset.

Naturligtvis böra de arbetslösa hjälpas med alla till buds stående medel. Först och främst genom arbete.

Enligt nutida krav på undervisningen borde en klass i folkskolan ej bestå av mer än 25 elever. Oerhörd många klasser äro överbefolkade. Där bleve alltså tillräckligt nödhjälpsarbete.

Något annat, som även behöves vid våra folkskolor, är inrättande av flera s. k. hjälpklasser, där de mindre bevägrade finge en för dem avpassad undervisning. Som det nu är på de flesta ställen i vårt land, får man "draga" de underbevägrade genom klasserna till och för den själva och till hinder för de normalt bevägrade. Som hjälpklasslärare och lärarinnor kunde de arbetslösa av lärarekrän här utföra en god gärning.

Vidare borde inga nya elever intagas i sementarierna, förän de nu in- tagna och de förut arbetlösa erhölet till varaktigt anställning. Seminariernas lärarekrän, som så småningom härigenom blev arbetslös en tid, borde under denna få prova sina teorier i praktiken genom tjänstgöring i folkskolor eller andra barnskolor fast med bibehållande av titel och tjänstär m. m. samt vid seminariet samt med rätt att återgå tjänsten där.

Indragning av vissa seminarier synnerhet småskoleseminarier blir en fråga, som tarvar utredning med det snaraste.

Men att avskeda gifta lärarinnor och för all framtid utestänga dem från tjänstgöring i skolan till förmån för de nu arbetslösa är både oberäkligt och orättfärdigt, synnerhet som inga andra kategorier i samhället bli utsatta för dylikt för de arbetslösa skull.

företelset, ansåg talaren, men tills bättre tiderna, måste statsmakterna gräs in. Genom passivitet från statsmaktens sida kan man ställa så till, att den inhemska betodlingen nedlägges.

För betodlarna själva är det av ringa vikt, om de på sin jord odlar betor eller något annat, men för den stora skaran av arbetare, som under sommaren sysselsätas på betafälten, skulle en omläggning av odlingen bliva mycket kunnbar. Den förtjänst, som de sydsvenska småbrukarna och tjornarna samt deras husmor och barn ha under sommaren på betafälten, är ett nödvändigt tillskott till deras magra årsbud, icke.

Samliga motioner, som vid årets riksdag väckts i syfte att skydda den inhemska betodlingen och sockerindustrin har emellertid avstyrkt av vederbörande utskott.

Hj Pers företrädde däremot den stora skaran av konsumenter, som i allmänhet anser, att sockret är tillräckligt dyrt som det är.

Betodlingen är i alla fall, ansåg talaren, en kontraprodukt här uppe i höga Norden, där vi sakna icke bara Söders brännande sol utan även en tillräckligt billig arbetskraft för att det skall bliva en verkligt lönsam ridning. Kunde man ifråga om all annan odlning tillgripa den utvägen att gå till statens och få hjälp i allt trängslig, så trodde talaren, att det skulle gå att odla en hel del underbara och nyttiga växter här uppe, som man kunde ge människor sysselsättning med.

Talaren drog upp en parallell mellan sockerindustrin och järnhanteringen, som också den sockerindustrin, som också den sockerindustrin. Men här är det inte fråga om någon hjälp från stats sidan. Det är bättre att på världens och in- vänta ett bättre läge på råvarumarknaden. Detta mera skänningarna göra i stället för att ständigt bygga på riksdagens välvilja.

Såväl hj Jönssons som hj Pers synpunkter utnyttja enbart bland höromräna att döma av den efterföljande diskussionen, i vilken tillräckligt gjordes både för och emot ökat skydd för den inhemska sockerindustrin.

För husmödrarna.

Firma Werner Lindboms utställar på Bygge och Bm, en praktisk konserveringsapparat, som tilldragit sig husmödrarnas stora intresse. "Sven"-apparaten möjliggör, därigenom att den kan fästas vid ventileringskranen, att på ett snabbt och enkelt sätt åter tillsluta alla slags konserverglas. "Sven" hänger sig själv till konservering, ser förvarande av kal- la råter. Den lätskottade apparaten som ställer sig mycket lätt i inköp är även ekonomisk enligt auktoriteternas ömdöme.

En gedigen boksamling

utan kunnbar kostnad - kan envar förskaffa sig. Verk av de främsta in- och utländska författarna. Synnerligen lämpligt för studieteknik.

Tillsälv
Red. Gösta Lindberg,
Centralplan III - Gädd.

Frankmalning
kopiering och färdigställning av amatörsbilder utföras både hos
PETERS, Stureplan 4.

F: Emil Bäcklin
GLASMÄSTERI
och RAMAFFÄR
1 AD. FREDRIKSTORIG 1
STOCKHOLM

Gott arbetet!
Billigaste priser!
Telefoner: Söd. 318 21 & 237 21.

VITRUMS
FERROL
är det kraftigaste uppliggande och mest stärkevärdiga av de manliga organiska järnpreparat. Synnerligen lästmått fördrages det av den ömtålige magen. Vid blodbrist och svaghet av största värde. Dess angenska omkär är att det med lätthet taget av såväl barn som vuxna.

Öllevätska & Apoteket Vasena Apotekarscentral
Laboratorien, STOCKHOLM.
Originalglasflaskan om 500 gr. Nedskatt per Kr. 25:ns Fär & alla apotek.
Om Vitrum's Ferrol ej finnes på närmaste apotek, tillskick från Vasena, Apoteket Vasena, Stockholm.

Söndagsbarnet

Carl R. af Ugglas, konsthistorikern, kritiker och författare, har omsider gett ut sin länge bevärdade bok "Söndagsbarnet". Den som väntar på något gott, väntar aldrig för länge, och det är välgörande för de författare, som spara sig, tills de kunna ge verklig konst. Det är vad Carl av Ugglas har gjort i och med "Söndagsbarnet". Det är välgörande jag läste en så intressant bok som ligger helt i linje med modernt tänkande.

Man tänker på Marcel Proust och Pirandello, när man läser Ugglas. Han har samma förkärlek för att uppöpa de dolda trådar, som binda och hämma själarna, samt sedermera framlägga den psykologiska kris, som med ett hugg skär av dessa trådar och kommer själen att sträcka på sig, finna sig själv och bli fri.

Den första och längsta novellen, Söndagsbarnet, ger ett avsnitt ur den själshistoria, som försärgt när människorna reagerade inför kriget.

Carl R. af Ugglas: Söndagsbarnet. Bonniers. Kr. 71/50.

Bäcken under liden

(Tysk folksvisa).

Det rinner en bäck under liden. Det äro här hjul löper där. Det löper långt mera hastigt, då Eeo till gör förbi.

Där sjunga så många fåglar och vor om sin bäck vä. Men där ned ålskande skijas, växer ej gräset igen.

Och ni er min vän sungen, ty kvornen har slutat att gå. Gud sköyde dig, hjärtanskära, som aldrig jag kan få.

blir en fix idé, som bestämmer hela hennes liv och förkyrper hennes själ. Hon älskar att sitta och tala om sin underbara Fritz med sin vännina fruén Priestscher, vilken sedan gammalt mället världén i pärlemorfärg, där hon lever i sin lilla kammar mellan broderade turetorvor och blöddåga psykosforer. Från denna falska romantik pendlar hennes själ, när hon kommer ut bland människorna, till en obalanserad fientlig stämning, under vilken omedvetet ligger insikten om den bittra verkligheten: det meningslösa ofret av sonen för det s. k. fosterlandet.

Så kommer 1914 års världskrig, tryttotem af senare. Fru Goldapfel ser som i en dröm, hur allt upprepas från fr. Ungs män draga ut med offerglöden i sina ögon och ordet offerland på läpparna. Men till verkligheten återkallas hon ej förrän hon en dag får se en ung soldat som liknar hennes Fritz, sårad bäras förbi på gatan. Hon följer honom, vakar vid hans sjukbädd och blir genom den levande beröringen med ett människosöle, så litet hennes som, klar över sitt livs öde, sin fixa idé och sin falska inställning till världen och människorna. Bekantskaper med den unge manns mor, den behärlade, nobla generalisk, vilken har förlorat flera sö-

Det nya huset

(Kroatisk folksvisa).

Den ljusa dag är liden och nu går solem ner — och värst för den som sorgen är och ingen utväg ser.

Om högt din vän du älskar, hur snart blir otäckman, för all den kärlek, som du ger, du får till tack blott som.

Väl tusen blanka stjärnor högt i Guds himmel stå. Jag väjjer dem, som skiner mest och bygger hus därpå.

Den milda, förnåma

DOFTEN

och det älskynt balsamiska lödret ha skaffat Schéls Radium-tyvl skaliga vännor. — De utvalda beståndsdelarerna i denna tyvl äro värdefulla och välgörande; tänk bara på Radiumförekomsten i dem!

Om Ni av någon anledning ännu ej prövat Schéls Radium-tyvl — köp hem en i dag!

Vidskåpet kontrollerat av Radium- experter FR. D. P. Sahlbom.

Folkvisor

(Ur Sven Söderman: Frammående lyrik.)

Varför?

(Rysk folksvisa).

Då solen dock skall släckas, varför ländes den? Då glädjen dock skall gås, varför ömades den? O, moder, vad är skillnad? Vi förvåndes den!

Då hjärtat vaknar strömmar det och strider det. Av ålskhögönd ämnar det och kvider det. O, moder, vad är hjärtat? Varför lider det?

Till liv på jorden med min vilja nöddes jag, Av Gud och människor med kväl fördes jag! O, moder, moder, varför föddes jag?

Christoffer Sterling

Harold Begbie. Nedsett pris i april — juli i kr. A. B. Birkagårdens förlag, Stockholm.

Världsbibliotek för barn

Av Eugénie Hoffman.

Mer och mer får man klart för sig hur mycket en godmans förvaltning av folkens ägnade rikedomar skulle betyda för mänskligens utveckling. Personer från vitt skilda länder arbeta på af få till stånd en sådan förvaltning. För dess förverkligande har man grundat ett bokförlag, Sesamförlaget i Wien, vilket på helt kort tid givit ut hundratals barnböcker på tyska, engelska och franska till tjänst för alla världens barn. Dessa böcker stötar på klassiska och moderna författare från olika länder, vilkas innehåll, kan vara lämpligt och tillgängligt för barnen. Översättningar verkställas av litterärt kunniga personer, prydas med goda illustrationer och givas ut i en så stor utplaga, att priset kan hållas lågt (de kosta blott några få ören).

Utgivarna planer sträcka sig ändå längre. Vårje önska betydligt fler på varje ämne. Efter tillstånd skolgå skulle då varje barn vara i besittning av ett eget bibliotek på ungefär hundra böcker, vilket innehåller världslitteraturens förnämsta verk. En sådan boksamling skulle äga sin betydelse såsom ett skydd mot dåliga böcker (tendenslitteratur) och annan litteratur, som försvårar barnens utveckling. I våra dagar finns förvisso de, som i folkkonsterna och andra domarna införande i demnas en hel bag skid och vilja uppbriaga nödiga medel till detta.

I förteckningen på Sesamförlagets böcker fatts naturligtvis icke de svenska dikterna. Rydberg, Topelius, Lagerlöf, svenska sägner och sagor glädja för närvarande ungdomen i hela världen.

I engelska, tyska och schweiziska skolor användas för närvarande dessa små böcker till läseövningar och i Amerika, där pressen gjort allt för att sprida kännedom om världsbiblioteket, kommer man snart att införas till i skolorna.

Målet för denna verksamhet är klart: nämligen att närma folken till varandra i det att människorna redan äro ungdomens utvecklings stadium. Ett klart för sig att människornas verk är densamma över hela jorden, och ur den utformar sig olika i de olika länderna. Hur kan en människa, som verkligen tillägnat sig en Shakspere, en Dante, en Mölière, en Rydberg, en Goethe, och förökta framstående nationer? Detta betyder ej att man skall förneka sin nationalitet, utan att betydet endast att man skall vara en människa. Men det är människans värde, i det vi äro alla tillägna oss blomma av deras andliga kultur. I det vi så göra barnas en väg fram till en renare och fullkomligare mänsklighet.

Kooperativa

butiker sälja K. F:s Margarin

Kooperationen

gagnar alla,

är politiskt neutral och förblir det, även om dess öppna fiender aldrig så mycket önska motsatsen.

Kooperativa Förbundet.

Elisabeth Euren:

Stephen Hobhouse

En själ i konflikt med statsmaskineriet II.

Kvåkarnas ledning tillkännagav enellerrid genast, att de alls icke ville mottaga någon undantagsställning på grund av sin religiösa färdning; utan de ville stå sida, vid sida med andra utan för deras samfund varande, men ensamstående människor, som voro av samma övertygelse i fråga om kriget, och fullt ut dela deras risk.

De flesta av dem nekade att taga nå, om som helst befattning med kriget — man vet hur lätt stegert är från militär till industriell tvångspått — således icke heller mottaga någon plats, som skulle möjliggöra att skicka ut en frigidur man i kriget. I mars 1916 började speciella lokala krigsdonstolar att handläggas till mottagning medlag befrielse från kristjänst för värgrare på grund av verkliga samvetsskäl, tillämpades detta nästan bara på präster och missionsvägrare, och dömdo utan någon som helst enhetlighet i princip, myckfullt och orättvist. Mycket vittessigla och namngivna ögonvittnen till domstolsförhandlingarna skildra dessa donstolar såsom behärlade av fördomar, lynmighet, hätskehet, okunghet och missförstånd; allt detta gjorde dem till pinor, där människors väl och iver under den största fördölkta avgjordes. Utav 16,300 kristjänstvågrare på grund av samvetssökandigheter sattes 6,261 i mer eller mindre hårt fängelse. Äv dessa doger under fängelsetiden eller strax efter frigidvandet ej mindre än 74; antalet av dem som genom oförståndlig behandling förlorade sitt förstånd, uppgick till 31.

Stephen Hobhouse var på grund av tre olika anledningar fysiskt olämplig för kristjänst och kunde lätt have erhållit ett frände läkarintyg, men

idealisternas psyke och tänkesätt, fämde till blinda, förskräcka på grund av det stora antalet samvettskriktjänstvågrare, och dömdo utan någon som helst enhetlighet i princip, myckfullt och orättvist. Mycket vittessigla och namngivna ögonvittnen till domstolsförhandlingarna skildra dessa donstolar såsom behärlade av fördomar, lynmighet, hätskehet, okunghet och missförstånd; allt detta gjorde dem till pinor, där människors väl och iver under den största fördölkta avgjordes. Utav 16,300 kristjänstvågrare på grund av samvetssökandigheter sattes 6,261 i mer eller mindre hårt fängelse. Äv dessa doger under fängelsetiden eller strax efter frigidvandet ej mindre än 74; antalet av dem som genom oförståndlig behandling förlorade sitt förstånd, uppgick till 31.

Stephen Hobhouse var på grund av tre olika anledningar fysiskt olämplig för kristjänst och kunde lätt have erhållit ett frände läkarintyg, men

nekade att begagna sig av denna fördel. Den domstol, som hade att handläggas hans fall, "begick i vrede och oförstånd den orättfärdigheten att neka att godkänna hans av samvettpåbjudna kristjänstvågrare och beordrade honom till tjänstgöring vid en fransk ambulansavdelning." (Gilbert Murray). Av två skilda korder Hobhouse icke ålyda denna order. Liksom så många andra framstående män i de dagarna ville han icke underkastas en befallning, som gjorde honom till en utskrivnen soldat; icke heller ville han inträda i någon organisation, som var till hjälp för kriget. Han väjdade icke heller, såsom han av många entriget onöds att göra, till högre instans. Många av hans vännor, de flesta kvikväre, voro redan i fängelse, och hans princip "att göra sig till ett med de undertryckta" förbjöd honom att svika dem. Han gick i fängelse och nekade där att ålyda militära befällningar. Han blev stå stäld inför krigsrettt och dömdes till flera olika militära straff, som kulminerade i 112 dagars tvångsarbete. Då detta var

slut, blev han försatt på fri fot, men de militära ordena uppreppades genom. Naturligtvis nådde man att ålyda dessa, men följden blev två års straffarbete under mycket svåra villkor; de uppreppade domarna medförde nämligen strängare villkor än ett sammanhängande straffarbete.

Alla som denna fängelseförhållanden veta, att det som näst efter själva cellstraffet mest på en fänge, är att förtäringssystemet. I det engelska fängelseväsendet inbegrep då — nu lära en del reformer vara inbegripa, just tack vare de J. A. "samvettsfångarnas" avskjandning av regimen — att det minsta ord eller ens smälende var förbjudet. Den obehövtligaste vänlighet, som en fånges vidade en medfänge, bestraffades strängt. Allt var inriktat på att göra fångarnas sinnen så hårda som möjligt. Man tänkte sig en man av utomordentligt fin och rik själsfärgning, en Stephen Hobhouse, en dansa atmosfär och med honom humanitetsala andra, läkare, jurister, ingenjörer, affärsledare, konstnärer, lärare, författare, kroppsarbetare av alla

"Vackrare vardagsvara"

Kronprinsparets besök på Bygge och Bo-utställningen.

På den utgående Bygge och Bo-utställningen i Liljevaldes konsthall experens M. a. en öfverrättig rikligt samling modernt glas och porlän från så gott som alla svenska tillverkare.

Men under dessa strävanden, är naturligtvis i alla högsta grad af allmänt kulturbefrämjande natur och vann ju på Paris-utställningen. Någon som där förverkligade, det alla största erkännande. På Bygge och Bo-utställningen ha flera av våra porlänfabriker mycket sevärd och representativa expositioner av sådana bruksföremål, väsentligen serviser för dagligt bruk, konstnärligt konstruerade och utförda i samarbete med de konstnärer, som afslut kompositionen.

Är särskilt intressant är den utställning av konstnärliga glasöversar, som arrangerats av Kooperativa Förbundet. Det är i allra högsta grad modeller olika glas, karaffer, vaser, bronjongärer etc., utförda av konstnären Gabriel Burnier och tillverkade under konstnärernas överinseende vid Mälardalens glasbruk i Småland. Konstnärernas strävan har varit att i största möjliga grad utnyttja de möjligheter till en konstnärlig formgivning, som finnes i glasets bearbetning och i dess färg, varieringen av öfrarna slingsnings- och etsningsprocedurerna i allmänhet utsått. De priser, till vilka de på detta sätt framställda produkterna kunna säljas, äro också höjningsvärdiga. I ganska stor utsträckning har färskt glas kommit till användning, och det intresset man får av modellerna med dessa.

Natten till söndag

(Forts. fr. sid. 1.)
Vem var det, som icke tillät att jag sov?
Först visste jag det inte. Jag befann mig på ett hav mitt emellan de två världslära lördag och söndag och hade för ögonblicket icke handkänning med någon av dem.
Ja, vem kunde det vara, som icke lät mig sova?
Sen mindes jag plössligen, att det var Svea hovrätt. Hur skall man kunna sova, när man blivit frändlös sitt människovärde och väntar på att få igen det av Svea hovrätt. Det grep min fruktansvärd omlidighet två nätter på att jag måste vänta i två månader på denna upprättelse och ändå icke veta om jag fick den. Hur skall jag kunna leva, tänkte jag, i en sådan spänning sexton dagar, sexton nätter, nu söndagar, nu måndagar, nu tisdagar. Det betyder att jag skall göra toalett och tvätta mig hundratals gånger, sätta mig till bords två hundra gånger och tusen gånger höra kloeken slå. Jag började räkna ut hur många timmar, som rymdes i två månader men hann icke fullbordat detta räknestycke, innan jag sade mig själva: nej, detta är för galet. Detta är en hädelse mot tiden och den som satt mig i tiden. Det var ju ett stycke av mitt eget korta liv, alltså av mig själv, som jag stampar på för att krossa det till smula av timmar och föränta det, jag trampar på ögonblicket, den ingen makt i himmel och på jord kunna kalla tillbaka. Jag kom att tänka på vad jag hört om döende som tiggt och bett om några minuter till, på det att någon måtte hinna komma de ville ta farväl av, eller de måste hinna med något mycket viktigt, som de församlat. Och i betraktande av livets obehagliga stränghet föreföll det mig mycket tröligt att om jag slarvade bort dessa två månader, skedde de komma att fattas i slutet för mig.

Det skrämde mig så pass, att jag började tänka på att jag kunde bruka till något den tid, som måste förlåtas, innan jag får triumferä över min sjuk. Kanske, men då måste jag göra mig loss från mitt eget liv och leva utan förfärd och framtid, inom en begränsad värld av två månader. Jag började plocka av mig allt som jag

har på; Jag lade av i går och jag lade av i morgon, jag lade av hat och bitterhet och sorg och förutsättningar och ågodelar och skildre från mig fiender och vänner, hjälpare och stjälpår, fåfångas och förmyndajulester, föresattser. Jag lade av alla trängsel. Slutligen var kvar bara något jag kallade jag själv. Jag förmådd detta själv som ett alldeles naket och osynligt mycket litet liv i mörkret, som ingen skulle uppmärksam på vanliga sinnen. Om någon trätt i i rummet skulle han funnit sängen tom, tänkte jag.
I morgon skulle jag draga på kläderna av en fru Ingen, fru Vem som hälsat, en okänd kvinna med en hemlighet hon gömde, och gå ut och anmäla mig på Vår Herres arbetsföremödding för någon liten ssysla. Lämplad att avsluta under två månader. Jag visste mycket väl, att det icke kunde bli någon mera ansvarfull och förmögen plats, ty sådana tillfälle icke en fru Ingen av en tillfällighet. Stora uppgifter ligger utefter den linje, som den målmedvetna människans stakar ut för sitt liv. Men ett udda jobb kände skulle beskräms mig, ett sådant som är svårt att få folk till i denna

Snabbkonserveringsapparaten SVEA

Thibetor hersebetat ett konserver på 10 sekunder med hjälp av en vanlig vattenledningsrör.

Ingen kokning i glas är längre nödvändig. Inga sönderkastningar. Inga kemikalier för att hålla färgerna friska. Inga sönderkastningar av det som skall konserveras. Inga rätter med fast smak utgå från och vitsänkande. Försäkrade av näringsämnen och vitaminer. Affinerade Bäckvaror såväl till konservering av tillagade maträtter som även till konservering exempelvis av kalla rätter. Vid behov kan en del av inblandning uttrymmas. Högsta högsta ekonomisk. På grund av att smaken konservering håller den snart met i skidhet.

Demonstreras i utställningen Bygge och Bo.
Frå Werner Lindblom, Norrindagarna 8-10, Stockholm.
Telefon Norr 100 55.

Extra inkomst — hemarbete

genom att i hemmen utföra stickarbetet för egen eller vär räknig på vår patenterade stickmaskin AIRE — specialmodell.

Säljes även med S. K. F. kallager. Levereras till svenska statliga institutioner.

Överbetala icke stårstickningsapparat med korta alnar då ni kan erhålla en bättre och billigare, nämligen Aré-Standard till endast för 1,50, vilken kan köpas med randapparat för avig stickning. Nyhet: Äro lägststickmaskin. Nummers världserömda sysmaskiner med kallager. Begir prospekt.

NORDISKA TEXTILKOMPANIET
Vasaregatan 15-17, STOCKHOLM

Sensationell nyhet!

"ROKA"

PRIS 1 KRONA Den räknande pennan PRIS 1 KRONA

Världens minsta, enklaste och mest praktiska räkneskänk. Multiplikator och divider. Omhärig för envar. 8 miljoner aldar i England på kort tid. Agenter och återförsäljare antagas. Prover franco mot försökskost. Mot postkost tillkommer porto och postförkostningsskattavgift.

F. S. WERNER LINDBLOM, Norrindagarna 8-10, Stockholm.

(12)
Det går an
ROMAN
av
C. I. L. ALMQUIST
(Forts.)
Nå, bästa herse, vad en liten kort rulle i spösa, senaste världna. Gå, Amette, längst bort in i gången, och se om min egen kammarer kan skrivas i ordning. I någens stund får jag väl lämna min egen ro i sticket.
Amette och sergenten gingo. Han fann ett ganska hyggligt, stort rum, gav sitt bifall och vände tillbaka. Knappst återkommen i porten, mötte han Sara och barnarna. Hans vrede med vägen uppför trapporna, som ledde till den långa gången, belagd med häder, och vilken, lik ett loft eller arkad, sträckte sig längs efter väningen. Sara hade genom gåendet blivit munter igen och fått den friskaste färg; men vilken ärt snabbt överdägg av en harnsen sky vid bärrens artiga anmanning.
— Gå fört, söta fru!
Den breda, slövt uppbladdade sängen gav tillkännan vad den beskediga

Anette höll den för. Albert, för att genast i ögonblicket avskära all förtrogenhet, sade: bästa Sara, jag tiger om ett akdon där nere, eller jag sätter min natt på en bökulle; det stackars folkets dumma infall med en benämning förargar mig lika mycket som dig; men när icke för, att vingbreda baroner så uppgiatt alla rum, att jag alltså kommit bekomma ett rum för att det är allena ett. Hoppas jag, att du här skall bli bra, förbliva ostörd och söva gott.

Sara hade under tiden avtagit sin hatt, lagt den på en stol, kom fram till sin reskammar med en vänligt förbörd och svarade: gör som du vill, och sitt därute var du behagar, Albert. Jag kan väl tänka, att du skall göra väsen av det här ena, hyggliga, vackra rummet, och tycka det är dumt för att det är allena ett. Hoppas jag, att du här skall bli bra, förbliva ostörd och söva gott.

värld, där alla ha brätton utom Gud själv.
Jag sov icke sedan en blund vidare på hela natten. Jag hade öppnat en lycka, vars tillvaro jag aldrig förr anat. Det var en förfärlig lycka, som jag tillfogat mig själv med den skarpa kniv, varmed jag skurit av trädarna till det förgångna och framtiden. Under en sekund tänkte jag: måtte jag inte alltid behöva vara så grämläst lycklig, och lyckan stegrades nästan till ångest. Men innan den hann bli längst smälde det i brevlödsloket därute i bamburen. Det är sönder, tänkte jag, och därmed var förtroheten bruten. Jag kunde ännu när av en tidningsgummis handling, jag leve allt ännu.
Och jag gled tillbaka i i tillvaron så mycket som behövdes för att sitta upp, trö på träflac och gå ut i tumburen. När jag kom ut, hejade jag

mig och drog i luften. Tidningen doftade så underligt ljuvt och välistigt. Hela det mörka rummet var fyllt av dess doft. Och jag tänkte: man har givit mig utslag på att jag är tokig, och nu är jag det.
Men då jag tåk ljuset, fann jag, att i stället för tidning, som den ordentliga fråken Arvidson säkert avbeställt, låg på den gröna koftarmaten en stor minosaktiv. Jag tog upp den och läste med mig i sängen. Jag borrade ner huvudet i dess gula blom, i dess söta doft och mindes, att jag, innan jag drev i land på ön med namnet Sextio dagar, känt en kvinna, som varit mycket läskad eller trott att hon var det. Men jag grät icke över henne, ty hon kom mig icke vid och jag hade föga utsett att träffa henne vidare. Och sedan satte jag minosamt i en vas utan vatten, ty så skall minosarternas blom och kärleksens behandlas.

Hälsingland legagnat till överlord, kan ju få lov att skrivas med lites h...